

Iluzije o promjenama u školama

Kad je riječ o mijenjanju škole onda oni koji o tome malo znaju misle da se to radi tako da promijeniš kurikulum, potom održiš nekoliko masovnih seminara i „osposobiš“ učiteljice i učitelje za realizaciju tih zamisli velikih reformatora. Pri tome se zaboravlja da školu čine ljudi, a ljudi su kreativna bića, a ne pokorni izvršitelji tuđih zamisli, pa ti pristupi nakon što se izgubi mnogo vremena i potroši velike količine novaca redovno doživljavaju neuspjeh. Promjene u školama kad se događaju, događaju se kao promjene u ljudima – učiteljima, učenicima i roditeljima i one često mogu biti vrlo bolne. Ljudi mogu realizirati samo one ideje do kojih su sami došli, ako pak nisu onda to osjećaju kao akt nasilja i pružaju otpor. O tome detaljnije o mojim iskustvima: <http://ladislav-bognar.net/sites/default/files/Trauma%20%C5%A1kolskih%20promjena.pdf>

Stvarne promjene u školama događaju se odozdo, a ne odozgo. Na razini Ministarstva može se donijeti zakonska regulativa, može se donijeti okvirni kurikulum, te osigurati materijalni i kadrovski uvjeti, ali pedagoška i didaktička rješenja su nešto što se događa u samoj školi i što je stvar kreativnosti učiteljica i učitelja, ali i suradnje s učenicima i roditeljima. Učitelji, stručni suradnici i ravnatelji imaju pedagoško obrazovanje, ali i praktično metodičko iskustvo i kompetentne su osobe za unošenje kvalitetnih promjena. Prevelikom normiranošću koči se ono najdragocijenije a to je njihova kreativnost koja je u stanju iznalaziti optimalna rješenja u konkretnim okolnostima. Da je dio onih ogromnih sredstava koja su potrošena za HNOS dano za inovacijske projekte učiteljicama i učiteljima vjerojatno bi došlo do značajnih kvalitetnih promjena.

Velika zainteresiranost političkih opcija za promjene u školstvu vezana je uz još jednu iluziju – misli se da promjenama u školama možemo utjecati na promjene u društvu, na ideološku orijentaciju mladih, na vjersku opredijeljenost, a to se ne događa. Sjetimo se da su sedamdesetih i osamdesetih godina svi mladi u nas imali predmet TIPSS (Teorija i praksa samoupravnog socijalizma) i Marksizam, a

Papiri, papiri...

činjenica je da oni danas ne žive u samoupravnom socijalizmu, a malo tko se deklarira kao marksist. U svim zemljama gdje je vjeronauk uvršten u škole opada broj aktivnih vjernika kao i u onim zemljama gdje vjeronauk nije školski predmet. Nekoliko desetljeća naše škole su odgajale za bratstvo i jedinstvo naših naroda koje je trebalo čuvati kao zjenicu oka, a sve je završilo međusobnim ubijanjem i sakaćenjem po nacionalnoj osnovi i to se čak smatra jednim od najvažnijih razdoblja naše povijesti. Moglo bi se, uz malo pretjerivanja, zaključiti da škole postižu kontra efekt jer se u društvu događaju promjene suprotne od onih koje zagovaraju škole. Međutim istina je da škole nisu i ne mogu biti faktor promjena u društvu kako se to pogrešno misli i da ih jednostavno treba osloboditi tih zahtjeva.

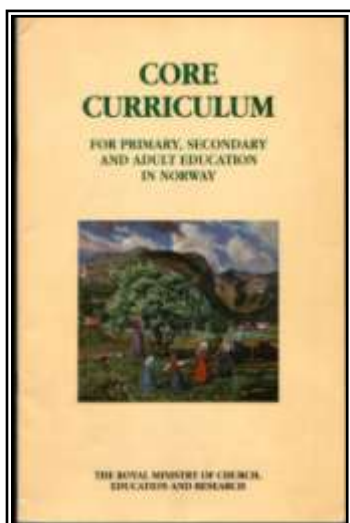
Iluzija je da škola može pripremati mlade za budućnost jer budućnost je zapravo nepoznanica. Škola može odgajati za sadašnjost na iskustvima prošlosti. Pokušaj npr. da strukovne škole osposobljavaju za deficitarna zanimanja moguće je samo prema sadašnjem stanju, a dok učenici izađu iz škole situacija je već promijenjena. Mnoga zanimanja koja će u budućnosti raditi sadašnji učenici još ni ne postoje. Osim toga otvoreno tržište radne snage

u ujedinjenoj Europi i veliki priljev izbjeglica iz ratom zahvaćenih područja potpuno mijenja situaciju na području potražnje za pojedinim zanimanjima. Ono što škola može to je da stvara okolnosti u kojima će mladi ljudi moći razvijati svoje ljudske potencijale i tako ih pripremati za izazove koje život donosi. Pri tome posebno značenje ima kreativnost što je jedna od najvažnijih ljudskih karakteristika. Ne treba ih učiti da se sve već zna i da su svi problemi riješeni i da samo treba napuniti mlade glave tim znanjima nego da još ima puno neriješenih pitanja i puno posla za mlade kreativne ljude.

Postoji iluzija da će dokumenti kojima se regulira stanje u odgoju i obrazovanju biti to efikasniji što su veći i što je više sudionika sudjelovalo u njihovom stvaranju. Iz tablice je vidljivo da je „Konceptija promjena odgojno-obrazovnog sustava“ imala 255 stranica, HNOS 366, „Nacionalni okvirni kurikulum“ 290 stranica, da bi se dokumenti koji su do sada načinjeni za tzv. kurikularnu reformu dosegli preko 3000 str. Isto tako se broj sudionika koji su sudjelovali u stvaranju tih posljednjih dokumenata penje na preko 700.

Dokument	Konceptija	HNOS	NOK	Strategija	Kur. reforma
Broj stranica	255 str.	366 str.	290 str.	261 str.	183 + 2953 str.
Sudionici	70	485	62	173	436+50+218

Broj stranica i broj sudionika u izradi školskih dokumenata u posljednjih 15 godina

Efikasnost dokumenata kojima se regulira sfera odgoja i obrazovanja ogleda se u njihovoj jednostavnosti i razumljivosti. Učitelji jednostavno ne bi stigli raditi svoj posao kad bi čitali te ogromne materijale uz puno uvažavanje stručnosti i dobronamjernosti onih koji su ih izradili. Tako učiteljica razredne nastave za šest svojih predmeta ima ukupno pročitati 915 stranica predmetnih kurikuluma, a vjerujem da joj neće pasti na pamet da čita Okvirni kurikulum ili čak Strategiju. Kao primjer jednostavnosti i efikasnosti navodim „Norveški okvirni kurikulum“ http://www.ibe.unesco.org/curricula/norway/no_alfw_1994_eng.pdf koji ima 44 str. i bogato je ilustriran umjetničkim slikama. Donesen je prije 23 godine i ne mijenja se kako se mijenja vlast u zemlji.

Veliki broj sudionika u izradi tih dokumenata najčešće je naveden samo formalno jer većina i nije imalo nikakvog utjecaja osim povremenog sudjelovanja na sastancima. Poznato je da u timskom radu optimalni broj u grupama se kreće od 4 do 6, a preko 10 je već timski rad neefikasan. Prema tome nikakav ozbiljniji rad na stvaranju strategije i dokumenata koji iz nje proizlaze nije moguć sa stotinama sudionika. Jasno je da je to netko morao sjesti i napisati, a ostali su samo pitani da li se slažu. No nije jasno zašto pojedini ugledni pojedinci pristaju na takvu ponižavajuću ulogu.